

Zagreb, 9 Noiembrie 2018

CONSILIUL CONSULTATIV AL JUDECĂTORILOR EUROPENI (CCJE)

Avizul CCJE Nr. 21 (2018)

PREVENIREA CORUPȚIEI ÎN RÂNDUL JUDECĂTORILOR

I. Introducere

1. În conformitate cu mandatul care i-a fost încredințat de către Comitetul de Miniștri, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) a elaborat prezentul aviz cu privire la prevenirea corupției în rândul judecătorilor.
2. Corupția în rândul judecătorilor este una din principalele amenințări pentru societate și pentru modul de funcționare a unui stat democratic. Aceasta subminează integritatea judiciară care este o caracteristică fundamentală a statului de drept și una dintre valorile pe care se bazează Consiliul Europei. Integritatea judiciară este principala condiție pentru un sistem național de justiție eficient, eficace și imparțial. Ea este strâns legată de conceptul de independență judiciară, care garantează integritatea, în timp ce integritatea consolidează independența. Integritatea judiciară a devenit cu atât mai importantă astăzi, în contextual numeroaselor atacuri asupra sistemului judiciar.
3. Din păcate, de multe ori corupția rămâne o realitate în multe State membre, afectând în mod negativ încrederea publicului în sistemul judiciar și astfel în întregul sistem politic¹. Judecătorii poartă responsabilitatea identificării și

---

¹ A se vedea Rapoartele anuale ale Secretarului General al Consiliului Europei cu privire la "Starea democrației, drepturilor omului și statului de drept în Europa".

reacției la actele de corupție, precum și a supravegherii conduitei judiciare. CCJE dorește să se axeze pe poziția judecătorilor, în calitatea lor judiciară, cu privire la modurile în care aceștia pot asigura integritatea judiciară față de tentativele de a corupe sistemul judiciar și rolul judecătorilor în lupta împotriva corupției.

4. Prezentul Aviz a fost elaborat în baza Avizelor anterioare ale CCJE, a Magna Carta a Judecătorilor (2010) și a instrumentelor relevante ale Consiliului Europei, în special a Cartei Europene cu privire la Statutul Judecătorilor (1998), Recomandării CM/Rec(2010)12 cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile (denumită în continuare CM/Rec(2010)12), a Convenției Penale privind Corupția (1999)², a Protocolului Adițional (2003) la această Convenție³, a Convenției Civile privind Corupția (1999)⁴. S-a ținut cont de asemenea de Convenția Națiunilor Unite împotriva Corupției (2003).
5. Avizul se bazează în special pe constatările și recomandările Grupului de State împotriva Corupției (GRECO) al Consiliului Europei, inclusiv pe raportul acestuia referitor la “Prevenirea Corupției cu privire la membrii parlamentului, Judecători și Procurori. Concluzii și Tendințe” (Runda a patra de evaluare a GRECO). Avizul ține cont de asemenea de Rezoluția (97)24 privind cele douăzeci de principii directoare pentru lupta împotriva corupției și de Recomandarea Rec(2000)10 privind codurile de conduită pentru funcționarii publici, precum și de Rezoluția Adunării Parlamentare 2098(2016), Rezoluția 1703(2010), Recomandarea 2019(2013) și Recomandarea 1896(2010) privind corupția judiciară. Concluziile Conferinței Europene a Judecătorilor cu privire la “Integritatea Judiciară și Corupția” organizată de CCJE în data de 7 Noiembrie 2017 la Strasbourg au fost de asemenea luate în considerare.
6. De asemenea, Avizul ține cont de răspunsurile membrilor CCJE la chestionarul privind integritatea judiciară și combaterea/prevenirea corupției în sistemul judiciar, precum și de sinteza acestor răspunsuri și de versiunea preliminară pregătită de expertul științific numit de Consiliul Europei, Dr. Rainer HORNUNG⁵.
7. Răspunsurile la chestionar au reliefat faptul că situația corupției reale și/sau percepute diferă destul de mult în rândul statelor membre – există țări unde corupția nu a fost o problemă, altele în care s-au înregistrat cazuri ocazionale de corupție judiciară și țări unde corupția reală și/sau percepută în sistemul

---

² ETS 173. Convenția stabilește standarde comune pentru infracțiunile de corupție – printre altele, definește cele 2 modalități de săvârșire, activă și pasivă (precum și complicitatea la astfel de fapte) a funcționarilor publici, inclusiv a judecătorilor și oficialilor din tribunalele internaționale.

³ ETS 191. Protocolul solicită stabilirea infracțiunilor penale pentru corupția activă și pasivă în rândul arbitrilor și juraților naționali și străini.

⁴ ETS 174. Convenția stabilește despăgubiri pentru pagube și daune-interese rezultate din acte de corupție.

⁵ Dr. Hornung este în prezent Procuror - Șef Adjunct (și punct de contact anti-corupție) la Biroul de Procuratură Lörrach din Germania. În perioada 2011-2015, a fost Director al Academiei Judiciare Germane. Dr. Hornung a fost unul dintre experții din partea Germaniei în perioada celei de a 4-a Runde de Evaluare a GRECO.

judiciar reprezintă o problemă majoră în rândul publicului. Prin urmare, unul dintre rolurile prezentului Aviz este de a identifica puncte comune și de a soluționa eventualele decalaje. Acest lucru înseamnă în același timp și că adesea nu există soluții unice, precum și faptul că pentru statele membre unele recomandări vor fi mai mult sau mai puțin relevante, în funcție de situație.

II. Corupția judiciară – ce înseamnă?

A. Definiția corupției judiciare

8. Toate statele membre ale Consiliului Europei au adoptat legislație penală – uneori chiar și instrumente de reglementare – cu privire la actele generale de corupție, în special în rândul funcționarilor publici. De exemplu, acceptarea de către un funcționar public a unei mite este pedepsită aspru de toate statele membre. Cu toate acestea, definiția corupției diferă. În legislația statelor membre nu există o înțelegere comună, dincolo de faptul că darea și luarea de mită este un fenomen specific de comportament corupt și este pedepsită penală. În ceea ce privește în mod specific corupția în rândul judecătorilor, un număr mic de state membre ale Consiliului Europei au adoptat în mod formal legi penale care prevăd pentru judecătorii care acceptă mită pedepse mai severe decât pentru alți funcționari. În marea majoritate a statelor membre, corupția judiciară intră în aceeași definiție a infracțiunii penale ca și faptele de corupție ale altor funcționari publici.
9. Totuși, CCJE este de părere că în cadrul și pentru scopul prezentului Aviz, corupția în rândul judecătorilor trebuie înțeleasă într-un sens mai larg. Motivul este rolul foarte important pe care îl are un judecător ca arbitru independent și obiectiv în cazurile pe care trebuie să le judece. Pentru scopul prezentului Aviz, corupția judiciară cuprinde conduita necinstită, frauduloasă și lipsită de etică pe care o manifestă un judecător pentru a dobândi beneficii pentru sine sau pentru terți.
10. După cum se poate observa în răspunsurile la chestionar⁶, din diverse motive, în anumite state percepția asupra corupției în sistemul judiciar membru nu este o reflectare corectă a realității. Percepția poate fi la fel de dăunătoare pentru funcționarea unui stat democratic ca și corupția în sine. Prin urmare, un capitol suplimentar din prezentul Aviz (a se vedea Capitolul IV de mai jos) este dedicat descrierii și analizării acestei probleme specifice.

B. Factori care pot conduce la corupție în rândul judecătorilor

11. Motivele actelor de corupție din sistemul judiciar sunt diverse. Acestea pot fi legate de influență exercitată din afara sistemului judiciar sau pot avea legătură cu elemente din interiorul sistemului și pot fi grupate în mai multe categorii: structurale, economice, sociale și personale. Cu toate acestea, toți factorii prezentați în continuare care contribuie la coruptibilitatea unui judecător au un element comun, și anume faptul că reprezintă o amenințare pentru independența judiciară și pentru integritatea judiciară. De multe ori,

---

⁶ A se vedea punctele 6-7 din prezentul Aviz.

există legături strânse între 2 sau mai mulți factori. Lista factorilor nu este exhaustivă. Ea are rolul de a ilustra principalele pericole de corupție cu care se poate confrunta un sistem judiciar.

12. În orice stat democratic, pentru buna funcționare a sistemului este vital ca sistemul judiciar să fie cu adevărat independent. Atunci când există un dezechilibru/prejudiciere structurală de durată între cele 3 ramuri ale statului și când verificările și controalele sunt slabe și ignorate, există o amenințare serioasă pentru independența, imparțialitatea și integritatea sistemului judiciar.
13. O lipsă de transparență cauzată de împiedicarea accesului la informații referitoare la sistemul judiciar facilitează comportamentul corupt, fiind adesea un important factor declanșator pentru corupție. Există dovezi clare că un sistem judiciar care are (în mod tradițional) un înalt grad de transparență și integritate este cel mai protejat în fața corupției.
14. Condițiile de lucru precare, salarii și beneficii sociale insuficiente, infrastructura și echipamentele de slabă calitate, precum și deficitul de personal din sistemul judiciar pot fi motive pentru care un judecător să accepte mai ușor un folos necuvenit.
15. CCJE atrage atenția asupra interacțiunii dintre corupția judiciară și acceptarea și tolerarea corupției în societate în general. Un mediu slab în sistemul judiciar poate fi la fel de dăunător. Lipsa unor reglementări cu privire la conduita etică a unui judecător, lipsa informațiilor generale cu privire la pericolele corupției și lipsa îndrumării din partea managementului instanței pot conduce la situația în care judecătorii să devină indiferenți la cerințele legate de o justiție obiectivă și imparțială.
16. Un judecător poate fi victima unui abuz de putere, din partea colegilor sau a grupurilor de influență din cadrul sistemului de justiție. Se pare că există o opinie larg răspândită că judecătorilor nu pot să se apere suficient împotriva acestor tipuri de presiuni, din cauza naturii specifice a rolului și poziției pe care le au.
17. O altă serie de factori care pot conduce la un comportament corupt din partea unui judecător au un caracter mai intrinsec. Motivele subiective legate de avansarea sau promovarea în funcție pot face un judecător să fie mai indiferent la riscul de a fi părtinitor într-un anumit caz. Mai mult, imaginea unui judecător și ca o consecință imaginea sistemului judiciar este serios afectată ori de câte ori un judecător judecă un caz în care are un interes personal sau financiar direct sau indirect care poate fi afectat de decizia sa.

III. Prevenirea corupției în rândul judecătorilor

A. Măsuri generale de protecție împotriva corupției

18. Nu exagerăm atunci când spunem că prevenirea eficientă a corupției în sistemul judiciar depinde într-o mare măsură de voința politică din statul respectiv în a oferi măsurile instituționale, structurale și organizaționale de protecție care să permită existența unui sistem judiciar independent,

transparent și imparțial. Fiecare stat membru ar trebui să implementeze cadrul legislativ și de reglementare necesar pentru a preveni corupția în sistemul de justiție. De asemenea, ar trebui să ia toate măsurile pentru a garanta și menține o cultură a integrității judiciare, o cultură a toleranței zero față de corupție, la toate nivelurile sistemului judiciar, inclusiv în ceea ce privește personalul din instituții, precum și o cultură a respectului față de rolul specific al sistemului judiciar. Totuși, combaterea corupției nu ar trebui folosită pentru a prejudicia independența sistemului judiciar.

19. Voința politică este esențială atunci când vorbim despre asigurarea personalului, infrastructurii și echipamentelor în sistemul judiciar. Asigurarea unor condiții de lucru (cum ar fi clădiri și echipamente funcționale pentru instanțe, precum și suficient personal) compatibile cu demnitatea misiunii judiciare pot servi ca inhibitori puternici pentru orice comportament corupt. În consecință, CCJE dorește să sublinieze că este responsabilitatea fiecărei țări să pună la dispoziție un buget suficient pentru dotarea rezonabilă a sistemului judiciar, astfel încât justiția să se facă prin decizii bine fundamentate și prompte. De asemenea, apelează la autoritățile competente să asigure întotdeauna un nivel adecvat al salariilor, pensiilor și altor beneficii sociale. Merită remarcat de asemenea în acest context faptul că sistemul judiciar este la fel de puternic și robust precum pilonii săi. De aceea, asigurarea unui nivel adecvat al salariilor, beneficiilor sociale și echipamentelor pentru personalul auxiliar este la fel de vitală pentru un sistem judiciar fără corupție precum asigurarea condițiilor de lucru potrivite pentru judecătorii înșiși.
20. Regulile de conduită pentru judecători pot fi de asemenea o măsură de protecție eficientă în prevenirea corupției. În multe state membre, Constituția și/sau statutul privind funcționarea sistemului judiciar stabilesc reguli de conduită pentru judecători în sala de judecată și în afara acesteia. Cele mai răspândite exemple de astfel de reguli sunt obligația de a păstra discreția și obligația de a fi rezervat. Adesea, aceste reguli mai degrabă generice – cu privire la comportamentul, atât în interiorul, cât și în afara sălii de judecată – sunt însoțite de, și detaliate în, regulamente și/sau ghiduri.
21. Cu toate acestea, CCJE dorește să sublinieze că există o legătură clară între gradul de transparență a sistemului judiciar, pe de o parte, și rolul pe care și-l asumă judecătorii în societate, pe de altă parte. Este de necontestat faptul că, datorită rolului său particular în interacțiunea dintre echilibrul puterilor, un judecător ar trebui să manifeste întotdeauna discreția și rezerva necesară pentru exercitarea corectă a sarcinii pe care o are. Însă acest lucru nu înseamnă că un judecător trebuie să fie un outsider al societății. De fapt, pare mai ușor pentru cineva poziționat în mijlocul societății și în legătură cu realitățile sale să ia – și, acolo unde este necesar, să explice – o decizie pe care publicul larg o poate înțelege și accepta. Cu toate acestea, un judecător ar trebui să se abțină de la orice activitate politică ce i-ar putea compromite independența sau pune în pericol imparțialitatea. În acest sens, CCJE menține ceea ce a afirmat deja în Avizul Nr. 3 (2002) privind etica și răspunderea judecătorilor⁷.

---

⁷ A se vedea în special punctele 27 și urm. ale Avizului Nr. 3 (2002).

B. Consolidarea integrității judecătorilor

22. Cea mai importantă măsură de prevenire a corupției în rândul judecătorilor pare să fie dezvoltarea și menținerea unei adevărate culturi a integrității judiciare. Se pare că nu există o definiție unică a acestui termen, însă fără îndoială există o înțelegere comună asupra elementelor constitutive ale integrității judiciare.

a. Cadrul de reglementare instituțional și organizațional

23. Un pilon important al integrității judiciare este cadrul formal pe care deja l-am menționat – legislativ sau de reglementare – cu privire la poziția sistemului judiciar precum și a unui judecător în cadrul sistemului. Ca regulă generală, în statele membre ale Consiliului European, o combinație între Constituția fiecărui stat membru (acolo unde există în formă scrisă) și statutul (statutele) centrale cu privire la funcționarea sistemului judiciar (inclusiv legislația secundară, directivele, circulare etc.) stabilesc reguli, atât în ceea ce privește organizarea sistemului judiciar (inclusiv reguli cu privire la independența instituțională), cât și conduita individuală a judecătorilor în interiorul și în afara sălilor de judecată.

24. Principiile de bază sunt de regulă detaliate în regulamente specifice privind dezvoltarea carierei judecătorului – selecție, numire, promovare și avansare, formare, evaluarea performanței și responsabilitatea disciplinară a judecătorilor. Și aici, CCJE dorește să menționeze faptul că respectă în totalitate culturile și tradițiile judiciare diferite din statele membre. Cu toate acestea, poate, în baza unei analize comparative și a experienței profesionale, să identifice și să descrie criteriile obiective pentru dezvoltarea adecvată și transparentă a carierei în sistemul judiciar. Respectarea acestor criterii are un impact pozitiv asupra menținerii unui climat de integritate judiciară în fiecare sistem, acest lucru fiind valabil indiferent de reglementările specifice fiecărei țări. La nivel instituțional, CCJE consideră că sistemul judiciar însuși ar trebui, în esență, să fie responsabil de dezvoltarea carierei judecătorilor, inclusiv prin programe de formare prin instituții de formare judiciară autonome.

25. Majoritatea Statelor membre au încredințat unor înalte consilii judiciare sau altor organisme autonome compuse majoritar din practicieni cele mai relevante decizii privind selecția, numirea, promovarea și avansarea, evaluarea performanței și procedurile disciplinare. O altă modalitate este implicarea în aceste decizii a Curții Supreme relevante. În ceea ce privește selecția, numirea și promovarea judecătorilor, CCJE consideră că este foarte important ca procesul să se bazeze pe constatări obiective cu privire la abilitățile legale și extra-legale ale candidaților. Deciziile ar trebui să fie bazate pe merite⁸ și ar trebui luate de organisme ne-politice⁹, din care să facă parte majoritar persoane din sistemul judiciar. Indiferent de metoda adoptată de

---

⁸ A se vedea CM/Rec(2010)12, punctul 44.

⁹ A se vedea CM/Rec(2010)12, punctul 46.

Statul membru, candidații respinși ar trebui să aibă dreptul să conteste decizia sau cel puțin procedura în care a fost luată decizia, astfel încât să se asigure obiectivitatea și transparența procesului¹⁰. Publicul larg ar trebui să aibă acces la informațiile generale cu privire la procedura de selecție și de numire¹¹.

26. CCJE nu recomandă verificări care merg dincolo de verificarea general acceptată a cazierului și situației financiare a unui candidat. Cu toate acestea, unele țări fac verificări detaliate ale integrității, care includ istoricul personal, familial și social al unui candidat. Aceste verificări sunt de obicei derulate de serviciile de securitate. În statele unde au loc astfel de verificări, acestea ar trebui să se desfășoare potrivit unor criterii care pot fi evaluate în mod obiectiv. Candidații ar trebui să aibă dreptul să acceseze orice informații obținute. Un candidat respins pe baza unui astfel de control trebuie să aibă dreptul să facă apel la un organism independent și, în acest scop, să aibă acces la rezultatele unui astfel de control.
27. Ar trebui să se facă distincție între judecătorii care candidează pentru a intra în sistemul judiciar și judecătorii în funcție. Sub nicio formă lupta împotriva corupției în rândul judecătorilor nu ar trebui să conducă la interferența unui serviciu secret în justiție. Corupția în rândul judecătorilor este o infracțiune și prin urmare ar trebui tratată în cadrul stabilit de lege.
28. În plus, CCJE dorește să atragă atenția asupra efectelor negative ale lustrației ca mijloc de combatere a corupției. Procesul prin care toți judecătorii sunt evaluați din punct de vedere al corupției, iar cei care nu trec evaluarea sunt eliberați din funcție și posibil trimiși în judecată, poate fi instrumentalizat și astfel utilizat în mod incorect pentru a elimina judecătorii "indezirabili" politic. Simplul fapt de a fi judecător într-un stat membru în care sistemul judiciar este compromis la nivel sistemic este, din punct de vedere al standardelor democratice, insuficient pentru a stabili responsabilitatea individuală a judecătorilor. Un alt aspect care rezultă de aici privește garanția că procesul va fi desfășurat de organisme competente, independente și imparțiale.
29. Atunci când este corect pus în practică, un sistem de evaluare este un mijloc foarte eficient de a lua decizii de promovare și avansare mai obiective și mai serioase. Acesta contribuie de asemenea la transparența sistemului judiciar în întregul său. În acest context, CCJE amintește principiile enunțate în Avizul Nr. 17(2014) privind evaluarea activității judecătorilor. Un bun sistem de evaluare a performanței ține cont de asemenea de integritatea judiciară a judecătorului evaluat. Acest lucru este diferit de verificarea deciziilor individuale luate de judecător, acesta constituind o violare evidentă a independenței judiciare.
30. În cele din urmă, procedurile disciplinare reprezintă un mecanism de reglementare important în combaterea corupției. În opinia CCJE, procedurile disciplinare ar trebui să fie întotdeauna puse în practică de organisme judiciare (cum ar fi o comisie sau un tribunal disciplinar, sau o filială a înaltului consiliu judiciar). Astfel nu numai că se instituie un instrument de auto-

---

¹⁰ A se vedea CM/Rec(2010)12, punctul 48.

¹¹ A se vedea Avizul Nr.10(2007) al CCJE, punctul 42, 50.

reglementare a sistemului judiciar, ci se garantează în același timp că persoanele cu experiența profesională necesară evaluează dacă un anumit comportament ar trebui să atragă după sine o răspundere disciplinară și, în cazul în care acest lucru este necesar, care este sancțiunea cea mai potrivită și proporțională¹². Mai mult, judecătorii ar trebui să aibă întotdeauna dreptul să conteste în fața unui organ judiciar sancțiunile disciplinare care le sunt aplicate¹³.

b. Principii directoare cu privire la conduita etică, consilierea etică și formarea pe teme privind etica

31. Practic în toate statele membre, cadrul de reglementare menționat anterior este însoțit de un set de principii scrise/ principii directoare privind conduita etică. De regulă, aceste principii au fost elaborate fie de un organism sau de mai multe organisme de auto-guvernare judiciară, fie de principala asociație a judecătorilor din acel stat.
32. La fel de important ca elaborarea și adoptarea acestor reguli, este, în mod clar, ca ele să fie asumate de judecători, dacă sunt înțelese și aplicate în practică. Pentru a atinge acest scop, este sarcina autorităților competente să ofere îndrumarea adecvată judecătorilor cu privire la modul în care ar trebui să se comporte atunci când se confruntă cu dileme etice specifice. Această îndrumare ar trebui oferită chiar din interiorul sistemului judiciar. O posibilitate este punerea la dispoziția judecătorilor a unor materiale în format electronic sau fizic cu privire la comportamentul cel mai adecvat în situații concrete. Pe baza acestor materiale, pot avea loc discuții la intervale regulate, cu membrii fiecărei instanțe și /sau membri ai unor instanțe diferite. În plus, CCJE consideră că un aspect vital al implementării unei veritabile culturi a integrității în sistemul judiciar este furnizarea unei instruiți adecvate cu privire la conduita etică. Ar trebui să fie datorată fiecărui judecător, indiferent de vârstă sau experiență, să participe în mod regulat la astfel de instruiți. Aceste instruiți ar putea de asemenea să se desfășoare în formate mai puțin formale, în grupuri colegiale. Schimbul de experiență și discuțiile între colegi, sub îndrumare, par să fie mijloace eficiente de a menține gradul de conștientizare cu privire la pericolele corupției.
33. CCJE dorește totuși să sublinieze că aceste programe de instruire ar trebui completate de consiliere individuală pe teme de etică, preferabil realizată de colegi. O soluție ar putea fi numirea unui ofițer de etică sau o comisie de etică în fiecare instanță de o anumită dimensiune¹⁴. Este responsabilitatea președinților de instanță să ia inițiativa cu privire la acest aspect. Ei joacă un rol vital în implementarea unui concept solid privind îndrumarea etică în acele instanțe, și astfel în promovarea unei culturi veritabile a integrității judiciare. Această înțelegere a rolului unui președinte de instanță referitor la îndrumarea

---

¹² Pentru sancțiunile disciplinare, a se vedea detalierea de la punctul C.

¹³ Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare CEDO) a identificat încălcări: a se vedea cauza Baka împotriva Ungariei, 23 iunie 2016; de asemenea Paluda împotriva Slovaciei, 23 mai 2017.

¹⁴ A se vedea punctul 49 iv) din Avizul CCJE Nr 3 (2002) privind etica și răspunderea judecătorilor.

etică este în conformitate cu Avizul CCJE Nr. 19 (2016) privind rolul președinților de instanțe¹⁵. În plus, autoritățile judiciare centrale ar trebui să ofere la cerere îndrumare pe teme de etică, în regim de confidențialitate.

c. Evitarea conflictelor de interes

34. CCJE consideră că ar trebui să existe măsuri de protecție sistemice pentru a evita situațiile în care un judecător judecă un caz în care are interese personale sau financiare directe sau indirecte care ar putea fi afectate de decizia sa.
35. Orice act de acceptare a unui cadou din partea unui judecător, în legătură cu îndeplinirea sarcinilor sale judiciare poate fi percepută ca folos necuvenit. De aceea, majoritatea statelor membre au reguli, de exemplu, cu privire la acceptarea unor atenții sau a altor beneficii de către judecători (și alți funcționari publici) în exercitarea profesiei lor. Stabilirea unor praguri scăzute (obiective) privind valoarea, pe de o parte, precum și definirea a ceea ce poate fi acceptat din politețe, pe de altă parte, pot da judecătorilor indicații clare și ușor de înțeles, în special atunci când sunt însoțite de recomandări referitoare la modul în care ar trebui să procedeze atunci când au primit un dar nepotrivit. CCJE salută recomandările GRECO pentru un număr de state membre cu privire la implementarea și/sau adaptarea regulilor privind acceptarea de cadouri sau alte beneficii de către judecători, adoptate în cea de a Patra Rundă de Evaluare sub titlul “Prevenirea corupției în rândul membrilor parlamentului, judecătorilor și procurorilor”¹⁶.
36. Un alt aspect des reglementat cu privire la conduita unui judecător este legat de activitățile sale în afara instanței și modul în care ar trebui să se comporte în viața privată. Aceste reguli diferă considerabil în statele membre. În unele țări, nu este neobișnuită existența unor reglementări stricte care interzic, de exemplu, judecătorilor ieșiți la pensie sau celor care nu mai sunt în funcție să devină membri ai unui partid politic, să aibă orice activitate profesională externă sau chiar să își deschidă un cont pe o rețea de socializare. Alte țări, în care corupția nu a fost o problemă, au reguli destul de permissive și liberale, cum ar fi să permită judecătorilor să divulge activitățile didactice sau științifice în afara instanței. CCJE salută diseminarea activităților în afara instanței, către structuri din sistem, atâta timp cât poate apărea o situație de conflict de interes și preferabil, dacă se aplică, către publicul larg.
37. În cea de a Patra Rundă de Evaluare menționată mai sus, GRECO a emis recomandări către mai multe state, cu privire la implementarea și îmbunătățirea unui sistem de declarare a averilor, astfel încât să se țină evidența regulată – adesea anual – a veniturilor și altor bunuri ale judecătorilor. GRECO recomandă de asemenea existența unui organism specific din interiorul sau din afara sistemului judiciar însărcinat cu verificarea depunerii și corectitudinii acestor declarații. Nerespectarea acestor reguli poate constitui, în unele țări, abateri administrative sau infracțiuni

---

¹⁵ În special punctele 18 și 19 ale prezentului Aviz.

¹⁶ A se vedea <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-4>.

disciplinare¹⁷. Unele state au extins obligația declarațiilor de avere la soți sau alte rude apropiate ale judecătorilor. Uneori, declarațiile tuturor sau anumitor categorii de judecător sunt accesibile publicului.

38. CCJE consideră că un sistem solid de declarare a averilor poate contribui la identificarea și ulterior la evitarea conflictelor de interes, dacă se iau măsurile relevante, și astfel pot conduce la o mai mare transparență în interiorul sistemului judiciar, contribuind la menținerea unui climat de integritate judiciară.
39. Cu toate acestea, în vederea respectării dreptului la confidențialitate a judecătorului și a dreptului la confidențialitate a membrilor familiei acestuia, implementarea unui astfel de sistem ar trebui întotdeauna să fie în strictă conformitate cu principiul proporționalității. Primul element al acestuia este chestiunea necesității. În multe state membre unde corupția nu a reprezentat o problemă, sau a reprezentat o problemă foarte mică, nu pare necesară implementarea unui sistem general de declararea a averilor. În aceste țări, ar putea fi chiar în detrimentul calității actului de justiție introducerea unei obligații de declarare sistematică a averilor. Candidați potriviți pentru un post de judecător ar putea să nu mai aplice pentru că ar percepe această obligație ca o intruziune nejustificată în viața lor personală.
40. În plus, CCJE este de părere că chiar și în state unde există un sistem de declararea a averilor, ar trebui să se acorde atenție proporționalității detaliilor din reglementarea respectivă. Dezvăluirea informațiilor către terți din afara sistemului judiciar ar trebui să se facă doar la cerere, și numai dacă se demonstrează existența unui interes legitim¹⁸. Informațiile confidențiale nu ar trebui niciodată divulgate și confidențialitatea cu privire la terți, cum ar fi membrii familiilor, ar trebui protejată chiar și mai puternic decât cea a judecătorilor.
41. O altă măsură eficientă împotriva judecătorilor potențial corupți care judecă un dosar este principiul judecătorului natural. Repartizarea dosarelor se poate face fie electronic, fie pe baza unei scheme anuale de repartizare a dosarelor, elaborată de instanță. Criteriile obiective pentru repartizarea dosarelor pot fi alegerea prin rotație, în funcție de numele părților, instanțe locale, specializări etc. Este important pentru transparența procesului, și astfel pentru reputația sistemului judiciar, ca acest sistem să nu poată fi manipulat¹⁹.

---

¹⁷ A se vedea detalierea de la punctul C.

¹⁸ De exemplu, statele membre semnalează incidente care conduc la distrugerea proprietății și chiar la amenințarea vieții judecătorilor și membrilor familiilor acestora provocate de dezvăluire acestor informații.

¹⁹ IT nu ar trebui să împiedice judecătorii să aplice legea de o manieră independentă și imparțială, a se vedea Avizul CCJE Nr. 14(2011), punctul 8. Guvernanța IT ar trebuie să fie în competența Consiliului sistemului judiciar sau a altui organism independent echivalent. Indiferent de organismul care răspunde de guvernanța IT, există nevoia de a garanta faptul că judecătorii sunt implicați activi în procesul de luare a deciziilor în IT în sens larg, a se vedea Avizul CCJE Nr. 14(2011), punctul 36.

42. În unele state membre ale Consiliului Europei, unde corupția nu a reprezentat o problemă, în special cele din sistemul de drept de origine engleză și din Scandinavia, președinții de instanțe au o libertate destul de mare în repartizarea dosarelor către judecători²⁰. De regulă, aceștia se străduiesc să garanteze o distribuție echitabilă a volumului de muncă, ținând cont în repartizarea dosarelor de factorii menționați în punctul de mai sus. Această abordare “soft” cu privire la repartizarea dosarelor este perfect legitimă atâta timp cât sistemul ales asigură în practică administrarea corectă și eficientă a justiției, sporind astfel încrederea publicului în integritatea sistemului judiciar²¹.
43. În orice caz, potențialele conflicte de interese ale judecătorilor nu sunt în mod automat eliminate de un sistem de repartizare aleatorie a dosarelor. De fapt, repartizarea aleatorie poate duce la repartizarea unui dosar către un judecător care e rudă apropiată cu una dintre părți. De aceea este important pentru fiecare sistem judiciar să aibă reguli solide cu privire la recuzarea sau auto-recuzarea judecătorilor în situația unui potențial subiectivism într-un anumit dosar. Toate statele membre au reguli de acest tip (fie legislative, fie bazate pe jurisprudență). Definițiile situațiilor de potențială imparțialitate adoptate de statele membre sunt de asemenea foarte similare în această privință.
44. Cu toate acestea, punctul cu adevărat vital pentru gradul de integritate judiciară a unui anumit stat este implementarea și aplicarea regulilor de recuzare și auto-recuzare. CCJE consideră că orice Stat membru care se confruntă cu fenomenul reticenței judecătorilor în a se autorecuza (pe care o percep, de exemplu, ca ceva dezonorant), ar trebui să ia măsurile necesare pentru implementarea unei culturi a auto-recuzării, adică un mediu unde este normal ca orice judecător să recunoască o potențială situație de imparțialitate într-un anumit dosar. Acest lucru se poate face prin reamintirea regulată a acestei reguli, prin consiliere individuală sau de grup pe teme de conduită etică și/sau instruire formală la locul de muncă. Este important să amintim, totuși, că aceste măsuri nu trebuie să nu afecteze eficiența judiciară și să

---

²⁰ CCJE își confirmă poziția anterioară că, atunci când președinții instanțelor au un rol în repartizarea dosarelor între membrii unei instanțe, acest lucru ar trebui să se facă în baza unor criterii obiective prestabilite, în cadrul unei proceduri transparente, a se vedea Avizul CCJE Nr. 19(2016), punctul 21.

²¹ GRECO a abordat această problemă în cea de a 4-a Rundă de Evaluare menționată anterior. În ceea ce privește Regatul Unit, aceasta a constatat că “managementul dosarelor pare să fie adecvat; interferența externă în judecarea unor cazuri particulare nu este percepută ca un motiv de îngrijorare în Regatul Unit” (punctul 119). În privința Norvegiei, GRECO a avut “impresia că politicile de repartizare a dosarelor în instanțe nu erau formalizate și într-o anumită măsură erau lipsite de transparență și claritate /.../ și că o mai bună informare și anticipare a repartizării sau re-alocării dosarelor către un judecător ar putea fi benefice publicului” (punctul 111).

A se vedea de asemenea Raportul Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare 2013-14 privind “Standardele Judiciare Minime IV: Repartizarea Dosarelor”. Acest raport extrem de detaliat de 138 de pagini se bazează pe un vast proiect de cercetare care a implicat 17 state membre UE distincte cu culturi și tradiții judiciare foarte diferite.

descurajeze practicile de alegere a judecătorilor (forum-shopping) de către părțile implicate în dosar²².

d. Responsabilitatea fiecărui judecător de a acționa împotriva corupției în sistemul judiciar

45. Pe lângă existența unui cadru cuprinzător și a unor principii directoare etice, un aspect la fel de important pentru eficiența acestuia depinde de dorința fiecărui judecător de a aplica aceste reguli în activitatea sa zilnică. Fiecare judecător poartă o responsabilitate personală, nu numai pentru propriul său comportament, ci și pentru sistemul judiciar ca întreg.
46. Judecătorii, în calitate de deținători ai unei funcții publice, au obligația de a raporta către autoritățile judiciare competente actele pe care le descoperă în îndeplinirea îndatoririlor lor, în special a actelor de corupție comise de colegi.
47. CCJE dorește să sublinieze faptul că judecătorii, care și-au asumat responsabilitatea pentru integritatea sistemului judiciar, nu ar trebui chestionați cu privire la loialitatea pe care o vor avea în viitoarea lor carieră, indiferent dacă îngrijorările acestora s-au dovedit sau nu a fi fondate, în baza analizei. În același timp, autoritățile în atenția cărora sunt aduse aceste cazuri, ar trebui să manifeste întotdeauna atenție în investigarea unor astfel de acuzații.

C. Efectul preventiv al investigării și pedepsirii adecvate a corupției în rândul judecătorilor

48. Evident, pedepsele penale, administrative sau disciplinare adecvate pentru un comportament corupt din partea unui judecător, și sentințele severe pronunțate împotriva judecătorilor corupți pot servi ca un inhibitor puternic și astfel pot avea un efect preventiv. CCJE reiterează ceea ce s-a menționat deja în context mai general în Avizul Nr. 3 (2002) cu privire la etica și răspunderea judecătorilor, în ceea ce privește responsabilitatea penală și disciplinară a judecătorilor²³.
49. Actele de corupție comise de un judecător ar trebui tratate în conformitate cu principiul proporționalității și ținând cont de gravitatea lor. Acestea pot fi sancționate cu o măsură de eliberare din funcție a judecătorului sau cu o altă măsură disciplinară conform procedurilor disciplinare. Faptele penale trebuie sancționate cu pedepse conform legii penale, chiar și cu pedeapsa cu închisoarea. Gravitatea unei fapte penale poate fi analizată în special prin impactul acesteia asupra încrederii publicului larg în sistemul judiciar.
50. Într-un număr deloc de neglijat de state membre, problema combaterii și prevenirii corupției în rândul judecătorilor nu este legată atât de mult de definirea infracțiunilor de corupție penală, administrativă sau disciplinară și a

---

²² Alegerea judecătorului (forum-shopping) este o practică prin care se încearcă înlocuirea unui judecător desemnat pentru un caz cu un alt judecător. O auto-recuzare nejustificată a judecătorului desemnat într-un astfel de caz poate fi un simptom al unei acțiuni de corupție.

²³ A se vedea în special punctele 51 - 77 ale prezentului Aviz.

pedepselor, ci mai degrabă investigarea, acuzarea și judecarea oficialilor corupți de la nivel înalt, inclusiv a judecătorilor. În opinia CCJE, este extrem de importantă evitarea impresia extrem de dăunătoare potrivit căreia cu cât un funcționar public presupus corupt este mai bine poziționat, mai educat și mai bine apărat, cu atât beneficiază de imunitate de facto. În funcție de istoria, tradițiile și structura administrativă a unui anumit stat, precum și de dimensiunea reală a corupției în interiorul sistemului, poate fi necesară înființarea unor organisme de investigare specializate și a unor procurori specializați care să lupte împotriva corupției în rândul judecătorilor. În privința tribunalelor speciale, CCJE își confirmă poziția afirmată în Avizul Nr. 15(2012) privind specializarea judecătorilor. Ar trebui să fie posibilă introducerea unor tribunale specializate doar în circumstanțe excepționale, atunci când este necesar din cauza complexității problemei și pentru aplicarea corectă a justiției.

51. Totuși, CCJE, inspirat de constatările GRECO, face apel la statele membre să ia în considerare înființarea, independent de existența autorităților și organismelor descentralizate, a unei autorități anticorupție centrale la nivel național. Această autoritate nu trebuie neapărat să aibă competențe de investigare sau acuzare, însă ar trebui să fie un interlocutor și un element de legătură competent și imparțial, atunci când este vorba de cazuri de corupție la nivel înalt.

D. Instrumentele, mecanismele și cooperarea la nivel internațional pentru prevenirea corupției în rândul judecătorilor

52. În final, CCJE dorește să sublinieze faptul că utilizarea corectă a mecanismelor și instrumentelor de cooperare internațională în domeniul prevenirii corupției în rândul judecătorilor poate fi de asemenea un factor preventiv puternic. Sistemul judiciar poate beneficia de recomandări prin rapoartele de evaluare cu recomandări specifice din partea instituțiilor internaționale sau regionale cum ar fi Comisia de la Veneția a Consiliului Europei și GRECO, UNCAC, OSCE, OECD, rețeaua globală de integritate judiciară a NU și alte instituții similare. De regulă, aceste rapoarte se bazează pe mecanisme de monitorizare bine reflectate și bazate pe reciprocitate, care implică vizite în teren și implicarea unor experți extrem de calificați, atât din partea instituțiilor de monitorizare cât și din partea statelor monitorizate.
53. Ar trebui subliniat faptul că statele unde sistemul judiciar este mai mult sau mai puțin lipsit de corupție beneficiază, de asemenea, de astfel de rapoarte de evaluare. Recomandările le permit să își ajusteze măsurile de protecție instituționale, organizaționale sau de alt tip împotriva corupției, inclusiv împotriva corupției din sistemul judiciar.

IV. Corupția percepută

54. Un număr deloc neglijabil de state membre au raportat în răspunsurile la chestionarul administrat în pregătirea prezentului Aviz fenomenul – la o primă vedere destul de vechi – prin care percepția publicului asupra corupției în interiorul sistemului judiciar este considerabil mai mare decât ar sugera numărul real de cazuri de judecători corupți. Deși un procent foarte mic de

respondenți au putut să relateze experiențe personale negative cu judecători corupți, un număr semnificativ din cei din eșantion au fost de părere că sistemul judiciar este una dintre cele mai corupte instituții din țară.

55. CCJE consideră că motivele pentru existența sau inexistența unei discrepanțe semnificative între corupția reală și percepută în sistemul judiciar într-un anumit stat are legătură în principal cu (ne)transparența, adică lipsa de deschidere sau caracterul taciturn al sistemului judiciar. S-a subliniat deja că sistemul judiciar, ca a treia putere a statului, este într-o oarecare măsură limitată în ceea ce privește politica de informare de obligații specifice care îl împiedică să răspundă eficient la critici venite din exterior. Aceste obligații sunt: obligația la discreție, inclusiv dreptul la un proces corect și respectarea prezumției de nevinovăție, precum și obligația la a fi rezervat.
56. În afara sistemului judiciar, comportamentul altor grupuri profesionale joacă un rol important printre factorii care conduc la percepții de corupție în rândul judecătorilor. De exemplu, în dosarele pe rol nu este deloc neobișnuit ca procurorii și avocații să utilizeze tactici, cum ar fi acuzațiile în media, pentru a influența opinia publică.
57. În principiu, sistemul judiciar trebuie să accepte faptul că criticile sunt o parte a dialogului dintre cele trei puteri ale statului și cu societatea ca întreg, unde media liberă joacă un rol indispensabil. Cu toate acestea, există o delimitare clară între libertatea de expresie și criticile legitime pe de o parte, și lipsa de respect și presiuni asupra sistemului judiciar pe de altă parte²⁴. Politicienii, alți funcționari din poziții publice sau media, mai ales în dosarele pe rol și în timpul campaniilor politice, nu ar trebui să utilizeze argumente simpliste, populiste, sau demagogice și să dezinformeze în mod deliberat publicul, aducând critici iresponsabile sistemului judiciar și nerespectând principiul prezumției de nevinovăție. În consecință, acestea pot crea o atmosferă de neîncredere publică în sistemul judiciar și pot, în anumite cazuri, să încalce principiul unui proces echitabil stabilit prin Articolul 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului (denumită în continuare Convenția CEDO)²⁵.
58. Există câteva mecanisme de îmbunătățire a legitimității²⁶ și transparenței sistemului judiciar, și prin aceasta a încrederii publicului în sistemul judiciar. Acestea pot fi sintetizate prin necesitatea unei politici de informare pro-active, cum ar fi furnizarea de informații generale privind funcționarea sistemului judiciar și informarea publicului în cazuri sensibile în care există un „iz” de corupție.

---

²⁴ A se vedea punctul 52 al Avizului CCJE Nr. 18 (2015) cu privire la poziția sistemului judiciar și relația acestuia cu celelalte puteri ale statului într-o democrație modernă.

²⁵ A se vedea decizia CEDO Pesa împotriva Croației, Nr. 40523/08, 8 Aprilie 2010.

²⁶ Avizul CCJE Nr. 18 (2015) cu privire la poziția sistemului judiciar și relația acestuia cu celelalte puteri ale statului într-o democrație modernă cuprinde ample considerații privind modul de garantare și îmbunătățire a legitimității sistemului judiciar și în același timp al responsabilității acestuia.

59. CCJE confirmă în acest context opiniile exprimate în Avizul Nr. 7 (2005) cu privire la justiție și societate, în ceea ce privește necesitatea dialogului cu toți factorii interesați din sistemul de justiție. Pentru a promova transparența și încrederea publicului, așa cum se afirmă în Avizul Nr. 7(2005), este responsabilitatea judecătorilor să utilizeze un limbaj accesibil, simplu și clar în proceduri și în sentințe.
60. Președinții de instanțe joacă un rol vital în îmbunătățirea gradului de transparență în instanțele respective. CCJE reiterează Avizul Nr. 19 (2016) sus-menționat și își menține opinia că este în interesul societății ca președinții de instanțe să informeze publicul prin media cu privire la funcționarea sistemului de justiție²⁷. Inclusiv cu privire la dosarele pe rol. Uneori, informarea promptă și regulată (care se poate face fără a viola principiul confidențialității) este esențială chiar și înainte de pronunțarea verdictului. Aceasta poate lua forma unui comunicat de presă sau a unui interviu.
61. CCJE consideră în acest context că președinții de instanțe și/sau purtătorii de cuvânt (ofițerii de relații cu presa) din cadrul sistemului judiciar ar trebui să beneficieze de programe de instruire privind aparițiile în presă.
62. Totuși, transparența și încrederea publicului în sistemul judiciar nu sunt încurajate doar printr-o abordare pro-activă a presei și a publicului general, ci într-o măsură semnificativă prin modul în care sunt tratați participanții la procedurile din instanță²⁸. Un judecător care își explică deciziile – și în anumite cazuri parcursul până la găsirea unei soluții – într-un mod inteligibil va genera un sentiment de tratament echitabil chiar și din partea celui care de fapt a pierdut procesul²⁹.
63. De asemenea, CCJE consideră că este extrem de important pentru percepția asupra unui sistem judiciar transparent, echitabil și imparțial ca judecătorii și avocații, precum și procurorii publici, să mențină un dialog permanent, respectându-și funcțiile și rolurile profesionale distincte și mai ales principiul independenței sistemului judiciar. CCJE reiterează în acest sens opiniile exprimate în Avizul Nr. 16 (2013) cu privire la relația dintre judecători și avocați³⁰.
64. Tendința care poate fi observată în cadrul unor state membre de a încerca subminarea sistemelor de justiție reprezintă o amenințare reală la adresa principiilor statului de drept și funcționării corespunzătoare a unei societăți democratice. Fără a lua în considerare intențiile de îngrădire a comentariilor justificate din parte publicului în legătură cu activitatea instanțelor, rolul de protejare a poziției constituționale pe care o are sistemul judiciar revine nu

---

²⁷ A se vedea punctul 12 al Avizului CCJE Nr. 19 (2016); a se vedea de asemenea punctul 32 al Avizului Nr. 18 (2015) menționat anterior.

²⁸ Acest aspect a fost deja evidențiat în Avizul CCJE Nr. 7 (2005) privind justiția și societatea, în special la punctele 24-32. De asemenea, este în concordanță cu Planul de Acțiune al Consiliului Europei cu privire la întărirea independenței și imparțialității judiciare, CM(2016)36 final.

²⁹ A se vedea Avizul CCJE Nr. 11 (2008) privind calitatea hotărârilor judecătorești.

³⁰ Cf. în special punctele 10-25.

doar judecătorilor, ci și reprezentanților puterilor executivă și legislativă, reprezentanților societății civile, mass-media ș.a.m.d. Criticile exprimate în mod public la adresa sistemului judiciar trebuie să se conformeze cerințelor instituite prin articolul 10 alin. (2) al CEDO și punctului 18 din CM/Rec(2010)12.

65. În consecință, CCJE dorește să sublinieze că stă în responsabilitatea fiecărei țări să pună la dispoziție mijloace bugetare suficiente pentru un sistem judiciar bine dotat, care să poată îndeplini actul de justiție prin intermediul unor hotărâri bine motivate și emise în timp util³¹.

V. Concluzii și recomandări

- a. Corupția în rândurile judecătorilor reprezintă una dintre principalele amenințări la adresa societății și a funcționării unui stat democratic. Aceasta subminează integritatea judiciară care este fundamentală pentru statul de drept și reprezintă o valoare esențială a Consiliului Europei. Acest aspect devine cu atât mai important la ora actuală, în contextul numeroaselor atacuri la adresa sistemului judiciar. Corupția în sistemul judiciar afectează serios încrederea publicului în administrarea justiției.
- b. Corupția judecătorilor trebuie înțeleasă, în contextul prezentului Aviz, într-un sens mai larg, care să includă comportamentul nesincer, fraudulos sau lipsit de etică din partea unui judecător în scopul obținerii unui beneficiu personal sau pentru un terț.
- c. Motivele de corupție efectivă în cadrul sistemului judiciar variază de la exercitarea unei influențe necuvenite dinspre exteriorul puterii judecătorești până la factori plasați în interiorul sistemului de instanțe, și pot fi grupate în mai multe categorii: structurale, economice, sociale și personale.
- d. Prevenirea eficace a corupției în interiorul sistemului de justiție depinde în mare măsură de voința politică din țara respectivă de a asigura garanțiile instituționale, care țin de infrastructură sau alte limitări de natură organizatorică. Cea mai importantă garanție de natură a preveni corupția în rândurile judecătorilor pare a fi dezvoltarea și încurajarea unei culturi autentice a integrității judiciare.
- e. Cadrul legislativ și celelalte aspecte legate de reglementare reprezintă garanții importante împotriva corupției. Acestea trebuie să ofere independență în toate etapele carierei unui judecător: selecție, numire în funcție, transfer, promovare și avans ierarhic, formare profesională, evaluarea profesională și răspunderea disciplinară a magistraților. Respectarea criteriilor obiective pentru dezvoltarea carierei în cadrul sistemului judiciar are un impact pozitiv asupra încurajării unui climat de integritate judiciară.
- f. CCJE se împotrivesc verificărilor la adresa persoanelor vizate care merg dincolo de verificarea general acceptată a cazierului judiciar și a situației

³¹ A se vedea CM/Rec(2010)12, punctele 32-33; a se vedea, de asemenea, Avizul CCJE Nr. 2(2001), punctele 2-5.

financiare a unui candidat. În țările în care se produc astfel de verificări, acestea trebuie efectuate în conformitate cu o serie de criterii care să poată fi obiectiv evaluate. Candidații trebuie să aibă dreptul de a căpăta acces la orice informații obținute ca urmare a acestui proces. Trebuie făcută o distincție între judecătorii candidați care intră în sistemul judiciar și judecătorii aflați deja în funcție.

- g. Autoritățile competente trebuie întotdeauna să pună la dispoziția puterii judecătorești fonduri suficiente pentru ca aceasta să își poată îndeplini cu demnitate și în mod corespunzător misiunea care îi revine. Salarii adecvate, pensii la atingerea limitei de vârstă și alte beneficii sociale, un grad de încărcare cu sarcini de lucru care să poată fi gestionat, o infrastructură corespunzătoare de lucru și siguranța locului de muncă, atât pentru judecători, cât și pentru personalul instanțelor, toate acestea sunt elemente vitale pentru legitimitatea și buna reputație a unui sistem judiciar. Acestea sunt, de asemenea, garanții importante împotriva fenomenului corupției în interiorul sistemului judiciar.
- h. În toate statele membre, judecătorilor trebuie să li se pună la dispoziție un set de reguli/ principii/linii directoare cu privire la comportamentul etic. Acestea trebuie să fie ilustrate prin intermediul unui exemple practice și însoțite de programe de formare profesională propriu-zise în domeniul eticii, precum și de consiliere în domeniul eticii la nivel individual sau de grup în condiții de confidențialitate. Sistemul judiciar trebuie să ofere această formă de consiliere la nivelul instanțelor și la nivel central.
- i. Un sistem robust de declarare a averilor personale poate contribui la identificarea și evitarea ulterioară a conflictelor de interese atât timp cât sunt luate măsurile relevante, și este, prin urmare, de natură a conduce la un grad mai mare de transparență în interiorul sistemului judiciar și să contribuie la încurajarea unui climat de integritate judiciară.
- j. Potențialele conflicte de interese ale judecătorilor nu sunt eliminate în mod automat prin intermediul unui sistem de alocare aleatorie a cauzelor. De aceea este important ca fiecare sistem judiciar să aibă puse la punct reguli solide cu privire la recuzarea și abținerea judecătorilor în eventualitatea unei afectări aparente sau doar potențiale a imparțialității într-o cauză dată.
- k. Eficacitatea liniilor directoare de etică depinde de disponibilitatea fiecărui judecător în parte de a le aplica în munca sa de zi cu zi. Fiecare judecător are o răspundere personală, nu numai în legătură cu propriul comportament dar și cu cea a sistemului judiciar în ansamblul său.
- l. Sancțiuni corespunzătoare de natură penală, administrativă sau disciplinară la adresa comportamentului corupt al unui judecător poate servi drept un factor masiv de descurajare și astfel poate avea un efect preventiv. Cazurile de corupție judiciară trebuie să fie întotdeauna abordate păstrând simțul proporțiilor.
- m. Utilizarea corespunzătoare a mecanismelor și instrumentelor de cooperare internațională în domeniul prevenirii corupției în rândul judecătorilor poate

reprezenta un factor puternic de prevenire, incluzând aici instituții ale Consiliului European, precum GRECO sau Comisia de la Veneția, precum și alte organizații precum Rețeaua Globală a Națiunilor Unite pentru Integritate Judiciară, UNCAC, OSCE, OCDE și altele.

- n. Fenomenul corupției percepute, prin care neîncrederea publicului în imparțialitatea sistemului judiciar este mult mai ridicată față de numărul efectiv de cazuri de corupție, reprezintă de obicei rezultatul unor deficiențe sistemice la nivel național legate de transparența și gradul de deschidere al sistemului judiciar.
- o. Există mai multe mecanisme de îmbunătățire a transparenței și, prin urmare, a încrederii publice în sistemul judiciar. Aceste mecanisme pot fi rezumate sub forma necesității unei politici de informare pro-active, precum furnizarea de informații generale cu privire la funcționarea sistemului judiciar și informarea publicului cu privire la cazurile dificile, ținând cont, însă, de obligația de rezervă și păstrare a confidențialității, inclusiv de dreptul la un proces echitabil și prezumția de nevinovăție.